

NR 119/2014

**KONFLIKT UKRAIŃSKI
I WOJNA HANDLOWA
Z ROSJĄ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

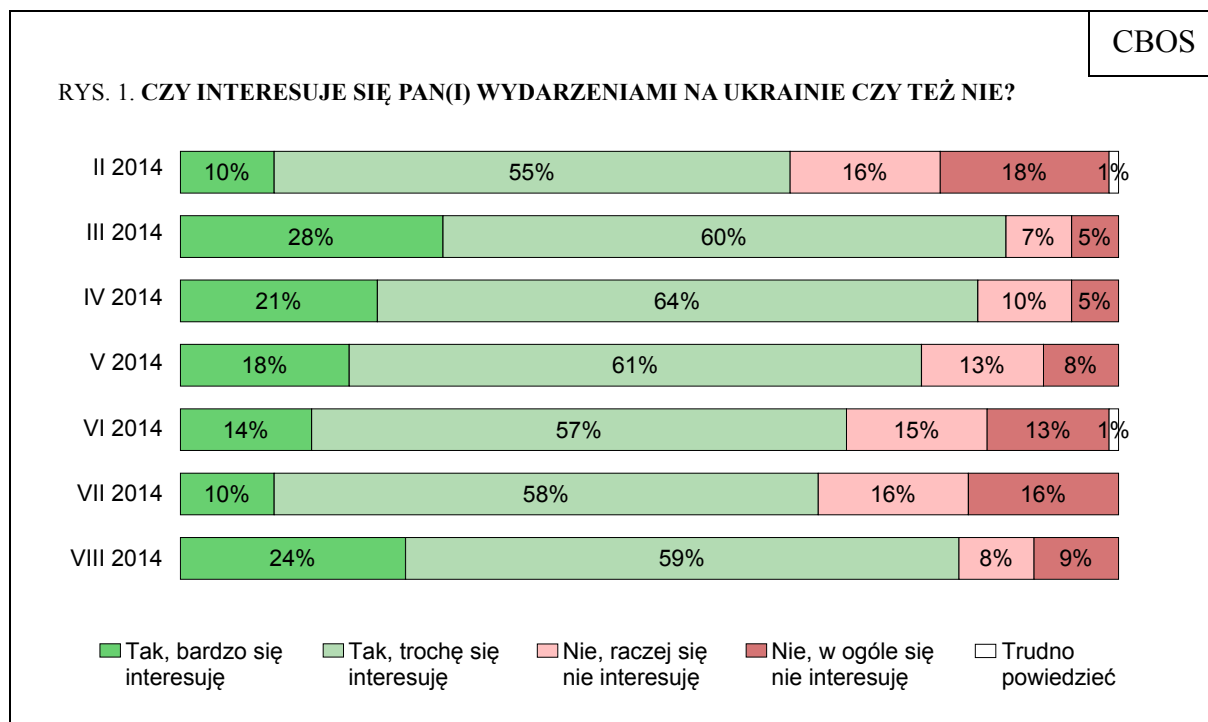
Na wschodzie Ukrainy trwają działania wojenne, których ofiarą coraz częściej jest ludność cywilna. Media już od wielu miesięcy relacjonują przebieg wydarzeń w tym rejonie, a bezpośrednie doniesienia z miejsc objętych konfliktem są prezentowane niemal codziennie. Od początku roku pytamy Polaków o zainteresowanie tymi wydarzeniami, ich opinie na temat sytuacji na Ukrainie oraz ocenę jej oddziaływania także na Polskę. W sierpniu ponownie podjęliśmy tę problematykę¹.

ZAINTERESOWANIE I POCZUCIE ZAGROŻENIA

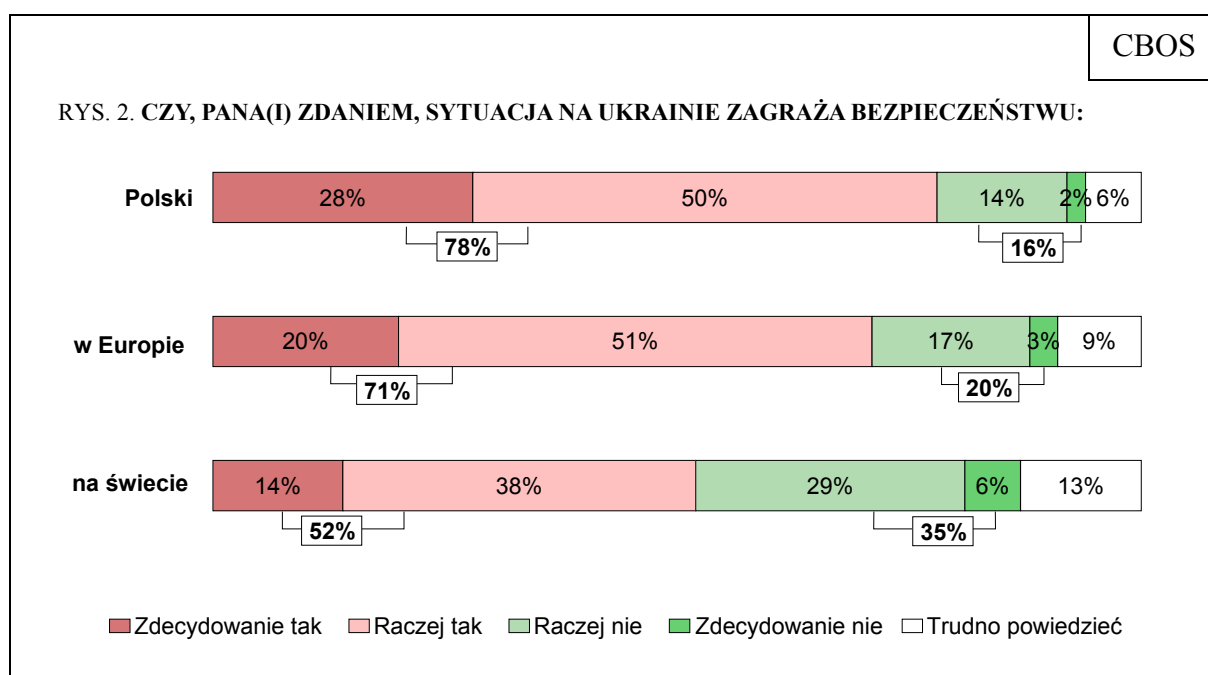
Zaostrzenie się konfliktu na wschodzie Ukrainy, a zapewne także dość spokojny okres w polityce krajowej spowodowały ponowny wzrost zainteresowania wydarzeniami u naszego wschodniego sąsiada. Podobne odsetki notowaliśmy w marcu, po aneksji Krymu przez Federację Rosyjską. W kolejnych miesiącach to zainteresowanie systematycznie spadało, ale ostatnie doniesienia znów zwróciły uwagę większości badanych na wschód Ukrainy. W sierpniu zainteresowanie tymi wydarzeniami zadeklarowało ponad cztery piąte ankietowanych (83%) – co czwarty Polak (24%) jest nimi bardzo zainteresowany, a ponad połowa (59%) – w umiarkowanym stopniu.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (291) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 19–25 sierpnia 2014 roku na liczącej 980 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Zdecydowana większość Polaków obserwuje te wydarzenia z obawą. Ponad trzy czwarte (78%) uważa, że sytuacja na Ukrainie stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski. Podobny odsetek badanych (71%) uważa, że może ona doprowadzić do zburzenia ładu ogólnoeuropejskiego, a ponad połowa (52%) – że jest zagrożeniem generalnie dla pokoju na świecie.

Zainteresowanie wydarzeniami na Ukrainie koresponduje z poczuciem zagrożenia wśród Polaków. Wzrost zainteresowania notujemy w okresach eskalacji konfliktu, nie dziwi zatem fakt, że w tym samym czasie badani częściej deklarują poczucie zagrożenia. Aneksja Krymu i naruszenie ustalonego porządku mocno poruszyły Polaków, powodując ponad dwukrotny wzrost odsetka badanych obawiających się o bezpieczeństwo Polski (z 30% w lutym do 72% w marcu). W kolejnych miesiącach – mimo utrzymującej się niepewności, ale równocześnie przy względnej „stabilizacji” – poczucie zagrożenia powoli spadało. Najprawdopodobniej to właśnie relacje ze wschodu Ukrainy z połowy sierpnia, pokazujące ogrom zniszczeń będących wynikiem operacji wojskowych, na nowo obudziły obawy związane z możliwością rozprzestrzeniania się tego konfliktu.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?	Odpowiedzi badanych wg terminów badań											
	II 2014		III 2014		IV 2014		V 2014		VI 2014		VIII 2014	
	w procentach											
Zdecydowanie tak	5	30	28	72	15	61	14	52	9	49	28	78
Raczej tak	25		44		46		38		40		50	
Raczej nie	50		22	24	27	33	32	39	36	42	14	16
Zdecydowanie nie	10	60	2		6		7		6		2	
Trudno powiedzieć	10		4		6		9		9		6	

Częstsze jest także postrzeganie tego konfliktu jako zagrożenia dla ładu w Europie (wzrost o 5 punktów procentowych od marca).

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu w Europie czy też nie?	Odpowiedzi badanych wg terminów badań					
	III 2014		IV 2014		VIII 2014	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	20		11	54	20	71
Raczej tak	46	66	43		51	
Raczej nie	25		32	38	17	20
Zdecydowanie nie	3	28	6		3	
Trudno powiedzieć	6		8		9	

Obawy, że wydarzenia na Ukrainie zagrażą pokojowi na świecie, są obecnie wyrażane przez taki sam odsetek badanych jak w marcu – 52%.

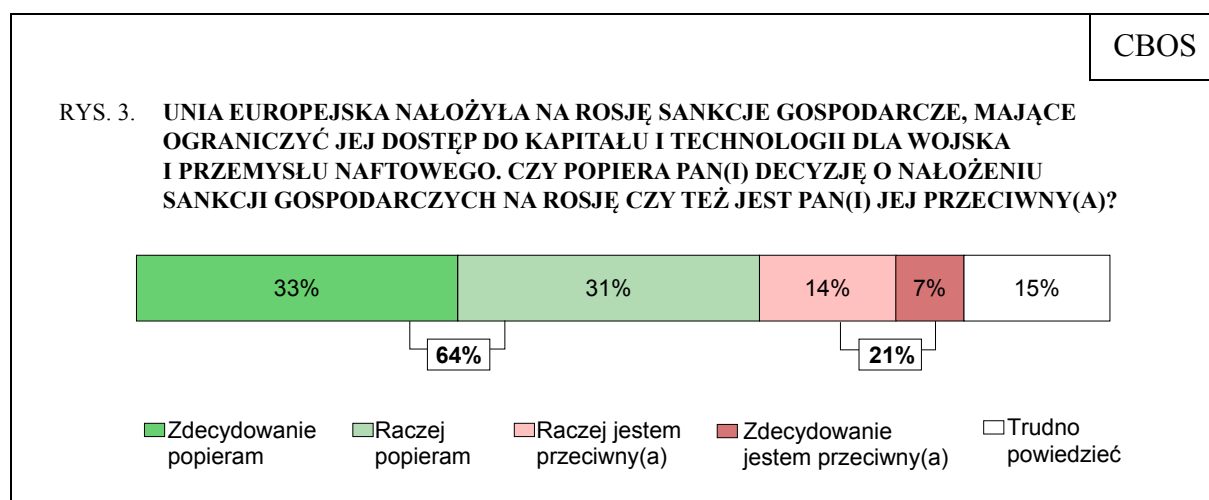
Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu na świecie czy też nie?	Odpowiedzi badanych wg terminów badań					
	III 2014		IV 2014		VIII 2014	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	15	52	8	42	14	52
Raczej tak	37		34		38	
Raczej nie	35	41	39	48	29	35
Zdecydowanie nie	6		9		6	
Trudno powiedzieć	7		10		13	

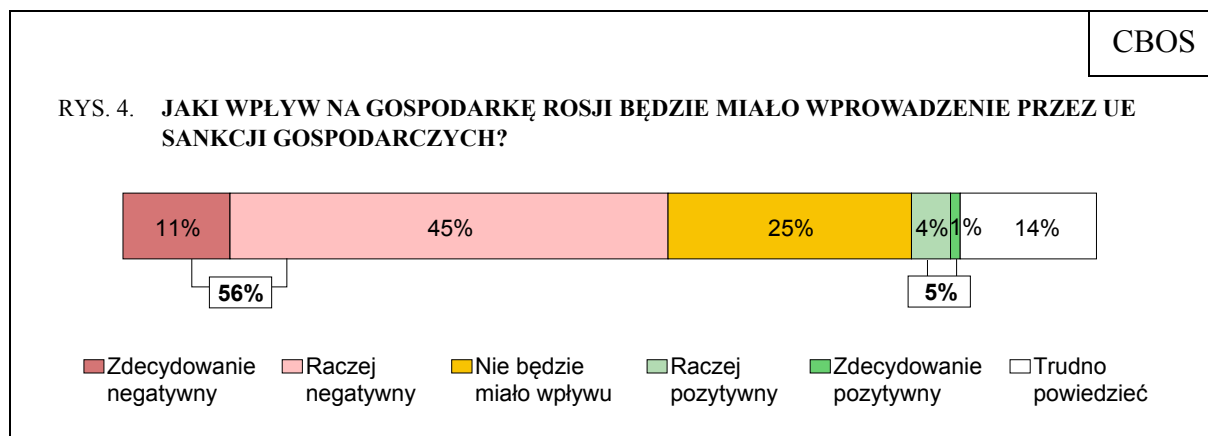
SKUTECZNOŚĆ UNIJNYCH SANKCJI

Escalacja konfliktu na wschodzie Ukrainy i kolejne doniesienia o bezpośrednim wsparciu wojskowym Moskwy dla separatystów doprowadziły do ostrzejszych reakcji Unii Europejskiej wobec Rosji. W ostatnich tygodniach ogłoszono kolejne, dotkliwsze sankcje gospodarcze wobec Federacji Rosyjskiej. Większość Polaków (64%) popiera decyzję o nałożeniu nowych sankcji. Jednak co piąty ankietowany (21%) jest im przeciwny.

Największą grupę ich przeciwników stanowią rolnicy (35%), zapewne niezadowoleni z rosyjskiej reakcji na unijne sankcje – w postaci embarga na import artykułów rolnych. Ponadto badani tym częściej sprzeciwiają się ograniczeniom w wymianie handlowej z Rosją, im niższe mają wykształcenie i im gorsze są ich warunki materialne (zob. tabela aneksowa).

Większość badanych (56%) jest też przekonana, że Rosja odczuje negatywne efekty ograniczeń w wymianie handlowej z Unią Europejską. Co czwarty (25%) jest jednak sceptyczny co do znaczenia wprowadzonych sankcji dla funkcjonowania gospodarki rosyjskiej.

Sceptycy wobec skutków unijnych sankcji są częściej ich przeciwnicy niż zwolennicy (33% wobec 24%). Ponadto ich przeciwnicy deklarują, że nie są w stanie ocenić wpływu tych sankcji na gospodarkę Rosji (13% wobec 6%). Jednak także wśród nich większość (52%) jest przekonana, że Rosja odczuje negatywne konsekwencje wprowadzonych ograniczeń.

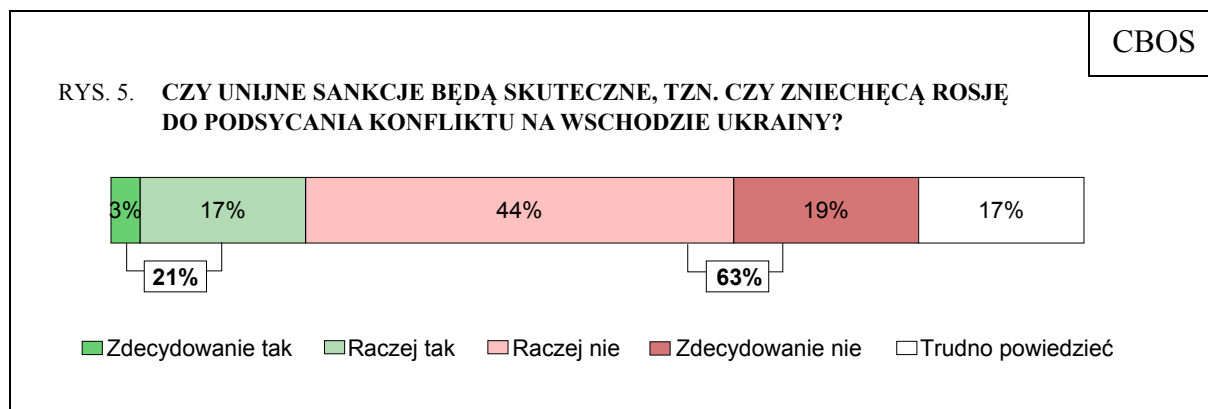
Tabela 4

Jaki wpływ na gospodarkę Rosji będzie miało wprowadzenie przez UE sankcji gospodarczych?	Odpowiedzi badanych:	
	popierających sankcje	będącymi przeciwnikami sankcji
	w procentach	
Negatywny*	65	52
Nie będzie miało wpływu	24	33
Pozytywny**	5	2
Trudno powiedzieć	6	13

* Połączone odpowiedzi „Zdecydowanie negatywny” i „Raczej negatywny”

** Połączone odpowiedzi „Zdecydowanie pozytywny” i „Raczej pozytywny”

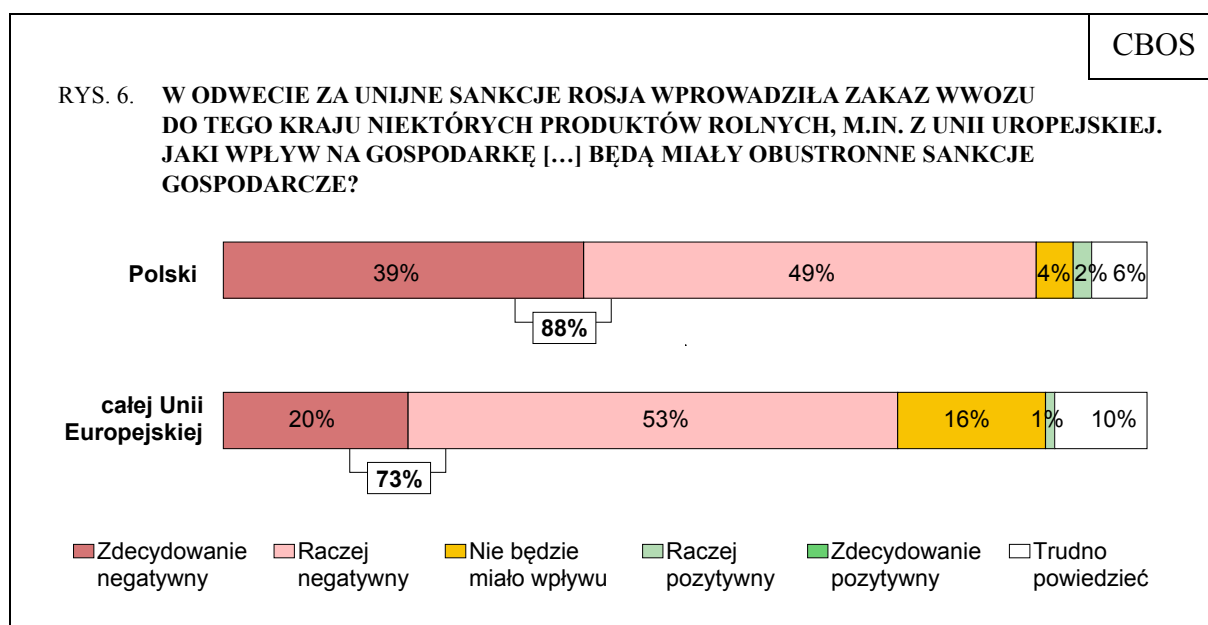
Tylko co piąty badany (20%) ma nadzieję, że wprowadzone sankcje zniechęcą Rosję do podsycania konfliktu na wschodzie Ukrainy. Niemal dwie trzecie (63%) nie wierzy jednak w tak znaczną ich skuteczność. Niewielkie różnice między zwolennikami i przeciwnikami sankcji w ocenie ich skuteczności jako narzędzia powstrzymującego Rosję przed dalszymi działaniami na Ukrainie sugerują, że dla ich zwolenników sankcje są raczej rodzajem kary niż środkiem zaradczym.

KOSZTY SANKCJI

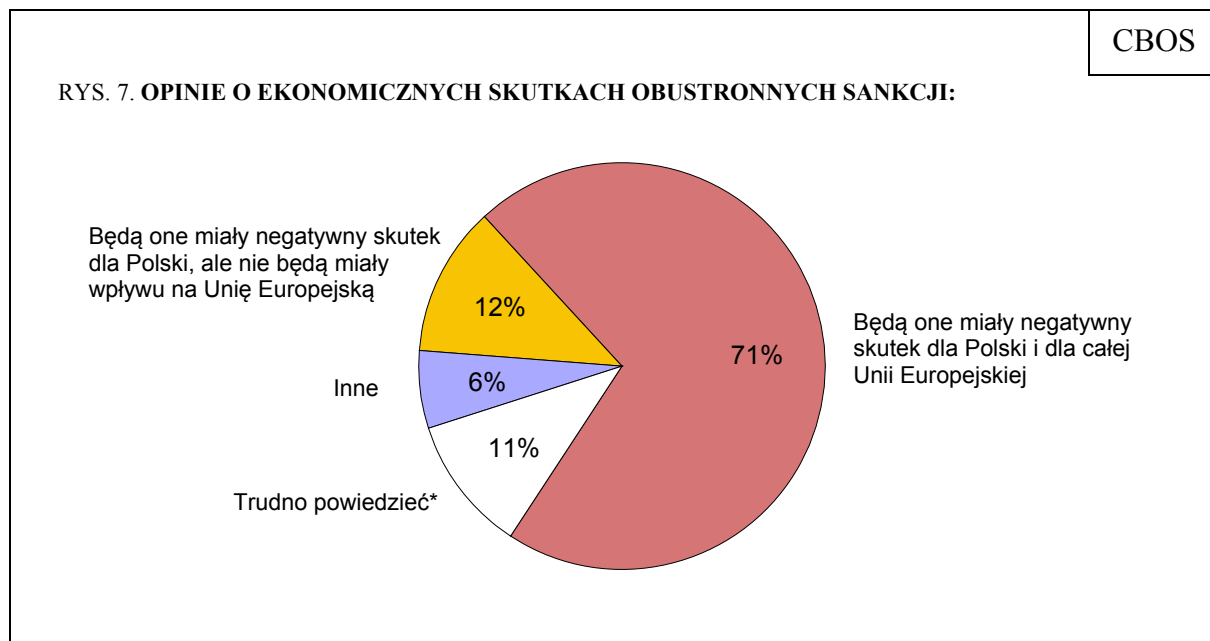
W odpowiedzi na decyzję o nałożeniu na Rosję sankcji gospodarczych rząd w Moskwie wprowadził własne ograniczenia w handlu, które wiążą się z zakazem importu – głównie artykułów spożywczych – z państw Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych i innych krajów, które poparły nałożenie embarga na Rosję. Spytaliśmy również o opinie na temat ekonomicznych konsekwencji obustronnych sankcji.

Zdecydowana większość badanych uważa, że zarówno Polska, jak i inne kraje UE poniosą koszty tych decyzji, jednak przekonanie o negatywnych konsekwencjach częściej jest wyrażane w kontekście gospodarki polskiej niż ogólnie państw UE (odpowiednio 88% i 73%). Obawy przed negatywnymi skutkami dla Polski są też wyrażane bardziej zdecydowanie niż obawy dotyczące konsekwencji dla Unii Europejskiej.

Co ósmy badany (12%) uważa, że tylko Polska poniesie koszty w związku z wprowadzonym embargiem, natomiast jego wprowadzenie nie będzie miało wpływu na pozostałe państwa UE.

* Odpowiedź „Trudno powiedzieć” w przynajmniej jednym z analizowanych pytań

Chociaż zwolennicy i przeciwnicy sankcji niemal równie często twierdzą, że ograniczenia wymiany handlowej między Rosją a UE odbiją się negatywnie na gospodarce polskiej i unijnej, to jednak przeciwnicy sankcji bardziej zdecydowanie wyrażają takie obawy.

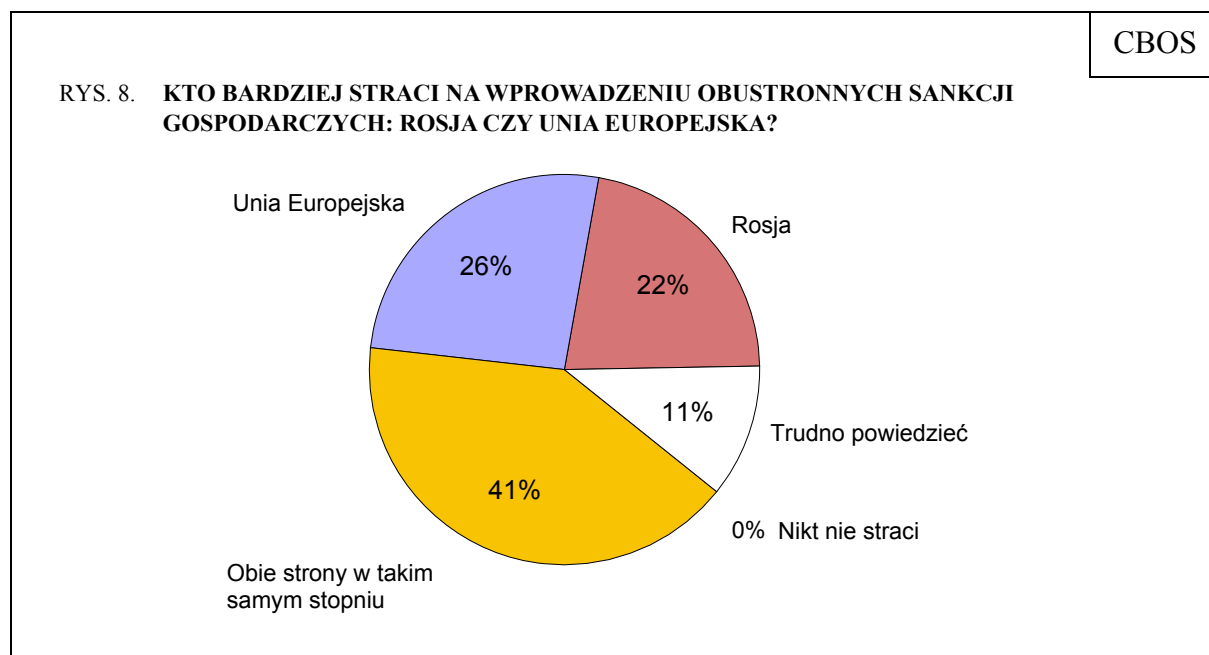
Tabela 5

W odwiec za unijne sankcje Rosja wprowadziła zakaz wwozu do tego kraju niektórych produktów rolnych, m.in. z Unii Europejskiej. Jaki wpływ na gospodarkę Polski będą miały obustronne sankcje gospodarcze?	Odpowiedzi badanych:			
	popierających sankcje		będącymi przeciwnikami sankcji	
	w procentach			
Zdecydowanie negatywny	37	90	52	92
Raczej negatywny	53		40	
Nie będą miały wpływu	5		3	
Raczej pozytywny	3	3	0	0
Zdecydowanie pozytywny	0		0	
Trudno powiedzieć	2		6	

Tabela 6

W odwece za unijne sankcje Rosja wprowadziła zakaz wwozu do tego kraju niektórych produktów rolnych, m.in. z Unii Europejskiej. Jaki wpływ na gospodarkę całej Unii Europejskiej będą miały obustronne sankcje gospodarcze?	Odpowiedzi badanych:			
	popierających sankcje		będącymi przeciwnikami sankcji	
	w procentach			
Zdecydowanie negatywny	18	75	28	74
Raczej negatywny	57		46	
Nie będą miały wpływu	18		17	
Raczej pozytywny	2	2	1	1
Zdecydowanie pozytywny	0		0	
Trudno powiedzieć	5		8	

Opinie na temat tego, kto bardziej odczuje wprowadzone zarówno przez Unię Europejską, jak i przez Rosję sankcje, są podzielone. Nieco więcej respondentów uznało, że będą one dotkliwsze dla UE niż dla Rosji (26%), ale mniej więcej co piąty (22%) uważa, że silniej odczuje je Rosja. Jednak najczęściej (41%) badani twierdzą, że obie strony odczują je w takim samym stopniu.

Stosunek do unijnego embarga różnicuje także ocenę skutków obustronnych sankcji. Wśród zwolenników embarga nałożonego na Rosję więcej osób uważa, że ograniczenia w handlu wprowadzone przez obie strony będą dotkliwsze dla Rosji niż dla Unii Europejskiej (29% do 24%), natomiast wśród jego przeciwników niemal trzykrotnie więcej osób twierdzi, że silniej odbiją się one na gospodarce UE niż Rosji (37% do 13%).

Tabela 7

Kto bardziej straci na wprowadzeniu obustronnych sankcji gospodarczych: Rosja czy Unia Europejska?	Odpowiedzi badanych:	
	popierających sankcje	będącymi przeciwnikami sankcji
	w procentach	
Rosja	29	13
UE	24	37
Obie strony w takim samym stopniu	40	43
Trudno powiedzieć	7	7

Na wschodzie Ukrainy trwa konflikt zbrojny, a Polacy coraz bardziej obawiają się, że może się on rozprzestrzenić. Większość Polaków popiera wprowadzone m.in. przez Unię Europejską sankcje wobec Rosji, mimo iż zdaje sobie sprawę z negatywnych konsekwencji, jakie przyniosą one także polskiej gospodarce, i mimo że nie wierzy, by powstrzymały one Rosję przed podsycaniem konfliktu. Wydaje się, że w obliczu rosnącego zagrożenia oczekują oni jakichkolwiek działań mających na celu jego zażegnanie.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

Tabela 1

		Czy popiera Pan(i) decyzję o nałożeniu sankcji gospodarczych na Rosję czy też jest Pan(i) jej przeciwny(a)?			Liczba osób
		Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	21	15	978
Płeć	Mężczyźni	72	20	8	472
	Kobiety	57	21	22	506
Wiek	18–24 lata	70	19	11	110
	25–34	66	17	16	193
	35–44	73	17	10	170
	45–54	64	19	17	152
	55–64	65	23	13	173
	65 lat i więcej	51	26	23	180
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	22	18	388
	Miasto do 19 999	68	20	12	145
	20 000 – 99 999	65	19	16	185
	100 000 – 499 999	66	21	13	163
	500 000 i więcej mieszk.	75	16	9	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	49	28	23	206
	Zasadnicze zawodowe	59	21	20	238
	Średnie	70	20	10	301
	Wyższe	76	13	10	233
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	10	9	110
	Średni personel, technicy	68	27	5	25
	Pracownicy adm.-biurowi	68	14	18	55
	Pracownicy usług	64	23	13	63
	Robotnicy wykwalifikowani	74	15	12	103
	Robotnicy niewykwalifik.	62	11	27	42
	Rolnicy	56	35	9	53
	Pracujący na własny rach.	80	15	4	43
	Bezrobotni	63	23	14	54
	Emeryci	54	27	19	215
	Renciści	53	27	21	72
	Uczniowie i studenci	69	18	13	65
	Gospodynie domowe i inni	60	16	24	78
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	72	14	14
spółce właścicieli prywatnych i państwa		67	20	13	77
sekt. pryw. poza rolnict.		74	14	11	248
prywatnym gosp. rolnym		57	33	10	56
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	26	12	105
	501–750	50	33	16	102
	751–1000	61	22	17	157
	1001–1500	68	16	16	165
	Powyżej 1500 zł	76	17	8	204
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	28	21	120
	Średnie	64	22	14	406
	Dobre	68	17	15	452
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	63	22	15	47
	Raz w tygodniu	63	19	18	433
	1–2 razy w miesiącu	57	23	20	138
	Kilka razy w roku	68	20	11	240
	W ogóle nie uczestniczy	69	22	9	119
Poglądy polityczne	Lewica	60	25	15	138
	Centrum	68	18	14	323
	Prawica	73	19	8	274
	Trudno powiedzieć	52	22	25	243